

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2024-2028

Vedtatt av kommunestyret juni 2024

Lier kommune

Innholdsfortegnelse

1.	Bakgrunn for planen.....	3
2.	Rammer for planen	3
3.	Mål og tiltak	4
3.1.	Mål 1- Sikre forsvarlig forvaltning av alkoholloven	4
	Tiltak 1: Automatisk fornyelse av alle salgs- og skjenkebevillinger.....	4
	Tiltak 2: Utføre vandelsvurdering av alle automatisk fornyede bevillinger	5
	Tiltak 3: Opprette samarbeidsforum med kommune, politi og aktører fra næringen.....	5
3.2.	Mål 2: Forebygging og tidlig innsats for befolkningen generelt og for spesielt utsatte personer	5
	Tiltak 1: Gjennomføre en kartlegging av rusmiddelbruken blant ungdom i Lier	6
	Tiltak 2: Øke bevisstheten rundt økende andel eldre med rusproblematikk	6
	Tiltak 3: Inngå ny samarbeidsavtale med Av-og-til	6
	Tiltak 4: Utruste alle ungdomsskoler med undervisningsopplegg om alkohol	7
3.3.	Mål 3: Yte behovstilpassede tjenester til personer med rusproblematikk	7
	Tiltak 1: Etablering av småhus til personer med ROP-lidelser	7
	Tiltak 2: Salg av plasser til 12-trinns behandling til andre kommuner	7
4.	Vedlegg	9
4.1.	Retningslinjer for bevillingspolitikk for Lier kommune 2024-2028	9
4.2.	Kortversjon av hovedmål, delmål og tiltak.....	11

1. Bakgrunn for planen

Alle kommuner er etter alkoholloven §1-7 d pålagt å utarbeide en alkoholpolitisk handlingsplan. En rekke andre lover pålegger også kommunen å løse oppgaver på rusmiddelfeltet. I Lier kommune har man valgt å utarbeide et sett med alkoholpolitiske retningslinjer, som igjen er en del av en større rusmiddelpolitisk handlingsplan. Dette fordi man bør føre en enhetlig og helhetlig politikk ved å se på bevillingsordninger og annen forebygging i sammenheng med arbeidet på rehabiliteringsområdet. På denne måten samordnes og ivaretas kommunens behov og rusmiddelpolitikk sammen med lovgivers intensjon.

Lier kommune har gjennom mange år utarbeidet rusmiddelpolitiske handlingsplaner. Dette plandokumentet er en rulling av planen fra 2020. Det ble i 2020 gjennomført kartlegging av flere virksomheter i kommuneadministrasjonen og flere eksterne aktører. De uttalte seg alle om situasjon, behov og utfordringer i forbindelse med deres rusrelaterte arbeid, og dette dannet igjen grunnlaget for planen. I utarbeidelse av ny plan i 2024 har man valgt å se hen til kartleggingene som ble gjort i 2020 og de tidligere målsettingene. Aktuelle virksomheter og fagpersoner med kjennskap til rusmiddelfeltet har deltatt i arbeidet med rulling av planen, og de har gitt et oppdatert kunnskapsgrunnlag basert på deres kompetanse og kjennskap til nåsituasjonen i kommunen.

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2024-2028 har totalt tre hovedmål som baserer seg på hensynene om reduksjon, forebygging og behandling. Til hvert av hovedmålene er det utarbeidet tiltak som skal bidra til måloppnåelse i den kommende planperioden. Både mål og tiltak retter seg mot personer med rusproblematikk, personer i faresonen og befolkningen for øvrig.

Flere av tiltakene fra forrige plan er videreført i denne planen, samtidig som det er utarbeidet nye tiltak for å ha mulighet til å kunne imøtekomme behovet og løse de utfordringene som er kartlagt i forbindelse med arbeidet med planen. Tiltaksdelen skal evalueres i Årsrapporten og tiltakene vil derfor kunne være gjenstand for endring.

Vedlagt planen følger også retningslinjer for bevillingspolitikken, hvor særreglene for bevilling fremkommer.

2. Rammer for planen

Lier kommune skal bidra til at alle innbyggerne i Lier mestrer eget liv best mulig. Dette er nedfelt i "Kommuneplanens samfunnsdel 2019-2028" under målet "livsmestring for alle". For å lykkes med dette er det beskrevet flere innsatsområder, herunder at liunger skal tilbys tjenester på riktig nivå i alle livets faser, samt at kommunen skal bidra til en bedre helse og livssituasjon for liunger med oppfølgingsbehov. Det rusmiddelpolitiske arbeidet som angis i

denne handlingsplanen er en viktig bidragsyter inn i måloppnåelsen av “livsmestring for alle”.

Det overordnede målet med rusmiddelpolitikken både nasjonalt og i Lier kommune er å redusere omfanget av rusmiddelbruk og de negative konsekvensene rusmiddelbruk har for enkeltpersoner, tredjepersoner og samfunn. Kommunalt rusarbeid omfatter forebygging, tidlig intervensjon, rehabilitering og samarbeid med spesialisthelsetjenesten.

Handlingsplanen begrenser seg til å omfatte tiltak i kommunal regi. Det finnes flere rusforebyggende tiltak i regi av frivillige organisasjoner som er et viktig supplement til de offentlige hjelpetiltakene, men disse vil ikke bli gjennomgått som en del av denne planen.

Av prioriteringshensyn omfattes ikke legemiddelmisbruk, doping, spillavhengighet eller andre avhengigheter av denne planen. Selv om disse avhengighetene ikke omfattes direkte av planen, har en av kommunens virksomheter også et tilbud til de som ønsker hjelp knyttet til dette.

3. Mål og tiltak

Mål og tiltak peker ut de områdene som skal gis særlig oppmerksomhet og ressurstilgang i planperioden. Målene bygger på kommunens samfunns mål, og er valgt ut på bakgrunn av de utfordringer og muligheter kommunen står overfor innen rusfeltet. Ingen av tiltakene innebærer behov for økte midler, men flere av de baserer seg på at det skal gjøres utredninger av aktuelle mulighetsrom. Det må samtidig gjøres en vurdering av om utredningene skal løftes til politisk behandling der det anses som nødvendig.

3.1. Mål 1- Sikre forsvarlig forvaltning av alkoholoven

Bevillingssystemet er et viktig virkemiddel i norsk alkoholpolitikk, da dette er en ordning som bidrar til å begrense tilgangen til alkohol. Lovverket setter de ytre rammene, og kommunen gir bevilling til salgs- og skjenkesteder og har ansvar for den løpende forvaltningen av alkoholoven. Det er dermed helt vesentlig med målsettinger som sikrer forsvarlig forvaltning på lokalt nivå.

Tiltak 1: Automatisk fornyelse av alle salgs- og skjenkebevillinger

Fra 2016 åpner alkoholoven for at bevillingsperioden kan forlenges uten at samtlige bevillingshavere må søke om ny bevilling for neste periode. Lier kommune ønsker å benytte seg av denne muligheten i sin bevillingspolitikk for å skape ubyråkratiske og langsiktige løsninger for næringen. Det settes ikke et tak på antall bevillinger i kommunen.

Lier kommune viderefører alle eksisterende salgs- og skjenkebevillinger for bevillingsperioden 2024- 2028. Dette betyr at kommunens salgs- og skjenkesteder får

automatisk ny bevilling fra 1. oktober 2024 til 30. september 2028. Kommunens arbeid med vandelskontroll vil likevel sikres, men fordeles i stedet over fire år.

Ved automatisk fornyelse kan det stilles nye vilkår, jf. alkoholloven § 1-6 tredje ledd. Det fremgår også av alle bevillingsvedtak, at bevillingshavere skal følge de til enhver tid gjeldende regler i kommunen. Kommunen skal sørge for å orientere bevillingshavere om endringer.

Tiltak 2: Utføre vandelsvurdering av alle automatisk fornyede bevillinger

Ved søknad om bevilling, og for øvrig gjennom hele bevillingsperioden, stilles det krav om uklanderligandel for alle bevillingshavere, styreere, stedfortredere og personer med vesentlig innflytelse på virksomheten. Dersom vandelskravet ikke er oppfylt gis det ikke bevilling.

Vandelsvurderingen gjøres normalt ved søknad om bevilling, men dette vil naturlig bortfalle dersom alle nåværende innehavere av salgs- og skjenkebevilling vil få sine bevillinger automatisk fornyet. Det bør derfor gjennomføres en løpende vandelsvurdering underveis i perioden for å sikre at vandelskravet er oppfylt. Vandelskravet vil da bli sjekket når bevilling gis for første gang til nye bevillingshavere og deretter minimum en gang i løpet av planperioden. Dersom vandelskravet ikke lenger er oppfylt kan bevillingen inndras.

Tiltak 3: Opprette samarbeidsforum med kommune, politi og aktører fra næringen

Det opprettes et samarbeidsforum med kommunen, politiet og aktører fra salgs- og skjenkenæringen. Forumet kan brukes til informasjon, opplæring og diskusjon, og det bør avholdes årlig. Forumet kan også jobbe for å stimulere til vekst, diskusjon av rammebetingelser mm.

3.2. Mål 2: Forebygging og tidlig innsats for befolkningen generelt og for spesielt utsatte personer

Rusforebygging er ulike tiltak som skal forhindre at folk bruker rusmidler på en måte som er belastende for enkeltindivid og samfunn. Forebygging kan rette seg mot hele befolkningen og ha som mål å hindre at problemer oppstår, men det kan også rette seg mot grupper eller enkeltindivider som har økt risiko for å utvikle eller er i ferd med å utvikle rusproblematikk.

Det viktigste forebyggende arbeidet skjer i nærmiljøet, i familie og omgangskrets. Den aller viktigste forebyggende jobben for å unngå at ungdom begynner med rusmidler gjøres i hjemmet. Foresatte er viktige forbilder for barna, både i form av hva de sier om alkohol og

narkotika, men også hvordan de selv bruker det. Ikke minst er engasjerte, interesserte foresatte som gir barna trygghet viktig for å forebygge rusproblemer.

Tiltak 1: Gjennomføre en kartlegging av rusmiddelbruken blant ungdom i Lier

I Lier oppleves det i dag at det er mye narkotiske stoffer i omløp i ungdomsmiljøer. Kommunen har i dag en fragmentert kunnskap om de faktiske forholdene, og det arbeides også på fragmentert vis mot denne gruppen. Det er ønskelig å få en oversikt omfanget av bruken av rusmidler blant ungdom, og om det er områder/lokalmiljøer som er spesielt berørt. Spørsmål som hvilke rusmidler som brukes, hvordan, i hvilken utstrekning og hvor bør besvares. Med konkret kunnskap vil man lettere kunne utføre treffende tiltak for forebygging og reduksjon. Det opprettes en arbeidsgruppe som har ansvaret for kartleggingen. Resultatene fra Ungdataundersøkelsen bør benyttes i dette arbeidet.

Når kartleggingen er gjennomført må det tas stilling til hvilke tiltak som eventuelt bør iverksettes.

Tiltak 2: Øke bevisstheten rundt økende andel eldre med rusproblematikk

Eldrebølgen er et faktum, og antallet personer som er 70 år eller eldre forventes å nesten dobles innen 2060. Mennesker med rusmiddelproblematikk finnes i alle aldre, og med en økende andel eldre er det også naturlig ut ifra statistikkene at det også er en økende andel eldre med rusmiddelproblematikk. Spesielt er det forventet at det i gruppen vil være en økning i bruk av alkohol og vanedannende legemidler. Med alderen minker toleransegrensen for rusmidler, og det er også vanlig at man går på flere legemidler. Kombinasjonen av legemidler og rusmidler kan være uheldig. Personer med annen type rusmiddelavhengighet lever også lengre. Sykehjemmene bør være mer forberedt på å ta imot rusavhengige.

Virksomhet Psykisk helse og rus gjennomfører en orientering om tematikken i Allmennlegeutvalget hvor alle fastlegene i kommunen deltar. Orienteringen har til hensikt å være bevisstgjørende og gi nyttig informasjon til fastlegene om tematikken.

Virksomhet Psykisk helse og rus gjør også en vurdering på hvilke andre lavterskeltiltak som kan gjennomføres. Eksempelvis kan det gis informasjon på kommunens seniorsentre eller opprettes et samarbeid med Hjemmetjenesten, som er hjemme hos mange eldre, hvor man øker bevisstheten rundt eldre og rusmiddelbruk.

Tiltak 3: Inngå ny samarbeidsavtale med Av-og-til

Lier inngikk i 2017 en samarbeidsavtale for fire år med alkovettorganisasjonen Av-og-til. Av og-til jobber med holdningsskapende arbeid for godt alkovett i samfunnet. Organisasjonen samarbeider med kommuner om lokaltilpasset rusforebygging, et samarbeid som er helt gratis og som gir kommunene tilgang til ressurser, kampanjemateriell og alkovett.

Kommunen har gjennom avtalen forpliktet seg til å jobbe for godt alkovett lokalt, ha en Av og-til koordinator, prioritere satsning på alkoholforebygging, samt involvere lokale organisasjoner, næringsliv og ildsjeler i arbeidet med å forebygge skadelig alkoholbruk. Av og-til vurderes med dette som et godt tiltak for å øke bevisstheten i befolkningen rundt eget alkoholkonsum, og samarbeidsavtalen forlenges for en ny periode.

Tiltak 4: Utruste alle ungdomsskoler med undervisningsopplegg om alkohol

Av-og-til har laget et nytt tverrfaglig undervisningsopplegg om alkohol som rusmiddel for elever på ungdomsskolen. Gjennom utforskning, kunnskap og refleksjon lærer elevene gode livsmestringsråd på en engasjerende måte. Undervisningsopplegget består av tre deler samt en lærerveiledning med forslag for bruk av opplegget.

Alle ungdomsskoler i Lier kommune får tilsendt undervisningsopplegget og kan velge å ta opplegget i bruk.

3.3. Mål 3: Yte behovstilpassede tjenester til personer med rusproblematikk

Kommunen har et omfattende ansvar for tjenester til personer med rusproblemer og rusbrukslidelser. Personer med rusproblemer skal tilbys de samme helse- og omsorgstjenestene som alle andre innbyggere i kommunen. Det kan omfatte råd og veiledning, utredning og behandling og psykososial oppfølging.

Kommunalt rusarbeid må ta hensyn til at det kan være store variasjoner i den enkeltes rusmiddelproblemer og mestrings- og funksjonsnivåer. Brukere har også en lovfestet rett til å medvirke, og tjenestene har plikt til å involvere brukeren i undersøkelser, tjenestetilbud og tilgjengelige behandlingsvalg.

Tiltak 1: Etablering av småhus til personer med ROP-lidelser

For personer med alvorlige rus- og psykiske lidelser, såkalte ROP-lidelser, er det på lik linje som alle andre viktig å ha et trygt sted å bo. I Lier har det de seneste årene pågått noe arbeid om mulig etablering av småhus. Småhus er en av boformene som tilbys mennesker med ROP-lidelse. Boligene er små, arealeffektive og robuste enheter, som bygges som mer eller mindre permanente boliger. I Lier er det vurdert at behovet for denne typen boliger, da det er personer som er i behov av kommunale boliger fordi de er å anse som vanskeligstilte i boligmarkedet. Det er bevilget midler gjennom kommunens handlingsprogram.

Tiltak 2: Salg av plasser til 12-trinns behandling til andre kommuner

Lier kommune etablerte høsten 2019 12- trinns behandling, et manualbasert behandlingsopplegg hvor deltakerne møter i behandlingsgruppe tre dager i uken i en fire måneders periode. Etter gjennomført dagbehandling har de tilbud om deltakelse i ukentlig

ettervernsgruppe i seks måneder. Behandlingen har fokus på selve rus- og avhengighetsproblematikken, og ikke på andre omkringliggende faktorer.

Opplegget har vært svært suksessfullt, og man ser at det har fungert ettersom det ikke er like mange brukere tjenesten lenger. Jo flere som deltar i opplegget, jo bedre er det ettersom man drar god nytte av andres erfaringer og finner mye støtte i de andre brukerne. For de ansatte som innehar sertifisering innen behandlingsopplegget, er det viktig å opprette holde og utvikle kompetansen de innehar. Virksomhet Psykisk helse og rus skal derfor se på mulighetene for å selge plasser i behandlingsopplegget til andre kommuner som ikke har det samme opplegget. Innbyggere i Lier har førsteprioritet.

4. Vedlegg

4.1. Retningslinjer for bevillingspolitikk for Lier kommune 2024-2028

Retningslinjene omfatter særbestemmelsene for salgsbevilling, skjenkebevilling, ambulerende bevilling og bevilling for enkelt, bestemt anledning i Lier kommune. Øvrige bestemmelser følger av nasjonalt lov- og avtaleverk.

Retningslinjer:

1. Bevillingsperiode

1.1. Alle salgs- og skjenkebevillinger fornyes automatisk for perioden 01.10.2024 til 30.09.2028.

2. Søknadsbehandling

2.1. Søknader om bevilling, sanksjoner ved mislighold, dispensasjon eller andre særskilte behov behandles av kommunedirektøren.

2.2. Tildelingen av bevillinger er skjønnsmessige avgjørelser som kan treffes på grunnlag av alkohol- og bevillingspolitiske vurderinger. Vilkårene må ha saklig sammenheng med bevillingen, for eksempel lette kontrollen eller avverge skadevirkninger. Det kan settes generelle vilkår til alle salgs- og skjenkestedene, eller individuelle vilkår for hvert vedtak.

2.3. Steder som fungerer som treffsteder for unge under 18 år gis som hovedregel ikke skjenkebevilling.

2.4. Det gis i alminnelighet ikke skjenkebevilling til serveringssteder knyttet til idretts- eller sportsarenaer. Ved særskilte grunner kan bevilling gis.

2.5. Det gis ikke skjenkebevilling eller skjenkebevilling i forbindelse med idretts- eller sportsarrangementer, med unntak av internasjonale arrangementer. Større utendørskonsert eller musikkarrangementer med barn og/eller ungdom som målgruppe gis ikke bevilling.

2.6. Ved utendørs arrangementer med skjenking skal området være tydelig avgrenset slik at man enkelt kan håndheve aldersbestemmelsene og hindre overskjenking.

3. Bevillingsgebyr

3.1. Det betales et årlig bevillingsgebyr for både salgs- og skjenkebevillinger ut ifra gjeldende satser som fastsettes av departement i forskrift. Frist for innsending av omsetningsoppgave er 1.mars hvert år.

3.2. For ambulerende skjenkebevilling betales et gebyr per søkte gang.

3.3. For skjenkebevilling for enkelt, bestemt anledning betales et gebyr tilsvarende minimumsgebyret for skjenking, med unntak av små kulturarrangementer (under 300 gjester), arrangementer i regi av frivillige organisasjoner og seniorsentre som betaler samme gebyr som ambulerende bevillinger. Gebyrene fastsettes av departement i forskrift.

3.4. Bevillingsgebyret skal dekke kostnader ved kontrollordningen og saksbehandlingen.

4. Skjenketider

4.1. Tidsrommet for salg og skjenking av alkohol følger alkohollovens bestemmelser og det er ikke fastsatt egen lokal forskrift som utvider eller innskrenker tidsrommet. Kommunestyret, herunder kommunedirektøren iht. delegert myndighet, kan generelt for kommunen eller for det enkelte salgssted innskrenke eller utvide tiden for salg i forhold til det som følger av første ledd.

4.2. Bevillingshaver kan få skjenketiden utvidet innenfor alkoholovens maksimaltider ved søknad om dispensasjon til kommunen.

5. Krav til bevilling og bevillingshaver

5.1. Den som gis bevilling til salg eller skjenking av alkoholholdig drikk forplikter seg til:

- Å tillate innhenting av omsetningsoppgaver samt betale bevillingsgebyret innen den frist som kommunen setter.
- Å varsle kommunen ved salgs-/skjenkesteds opphør, ved eierskifte, ved endring i drift og ved endring av styrer eller stedfortreder.
- Å følge de retningslinjene som kommunen fastsetter, samt det lov og forskrifter fastsetter for utøvelsen av salgs- eller skjenkeretten.

5.2. Ved endringer etter at bevilling er gitt gjelder følgende:

- Dersom salgs- eller skjenkestedet flytter faller bevillingen bort
- Dersom salg eller skjenkestedet endrer konseptet slik at det ikke lenger samsvarer med at det ble gitt bevilling til faller bevillingen bort
- Dersom salgs- eller skjenkestedet overdras faller bevillingen bort. Ny eier kan likevel drive videre på tidligere bevilling i inntil tre måneder dersom bevillingsmyndighet er underrettet i god tid om eierskiftet.
- Dersom bevillingshaver går konkurs faller bevillingen bort.

5.3. Det stilles krav om uklanderlig vandel for bevillingshaver, styrer, stedfortreder og andre personer med vesentlig innflytelse på virksomheten. Vandelsvurderingen gjøres ved søknader om nye bevillinger og minimum en gang i løpet av planperioden for alle eksisterende bevillinger som får sin bevilling automatisk fornyet.

6. Kontroll

6.1. Kommunedirektøren har iht. Delegert myndighet ansvaret for å administrere tilsyn og kontroll med salgs- og skjenkesteder. Kontrollen gjøres via eksternt kontrollfirma. Kontrollene skal utføres så ofte som behovene tilsier, og i henhold til lovverket.

6.2. Dersom overtredelser avdekkes under kontroll skal det ilegges prikker iht. prikkbelastningssystemet i alkoholforskriften. Tolv prikker i løpet av en toårsperiode skal føre til inndragning av bevillingen i en uke. Mer enn tolv prikker i en periode fører til tilsvarende økning i inndragningstiden. Toårsperioden regnes ut ifra overtredelsestidspunktene.

6.3. Kommunen kan utøve skjønn ved tildeling av prikker dersom det foreligger helt spesielle formildende eller skjerpede omstendigheter.

7. Samarbeidsforum

7.1. Samarbeidsforum med kommunen, næringen, politiet og andre aktuelle samarbeidspartnere etableres, og forumet vil sammen arbeide for at salg og skjenking skjer i henhold til retningslinjene.

8. Utleie av kommunal grunn til bevillingsformål

8.1. Kommunedirektøren skal ved søknader om leie av kommunal grunn utendørs til bevillingsformål, etterstrebe å innvilge søknadene. Innvilgelse skal ikke være til vesentlig ulempe for området, og det er kommunedirektørens oppgave å utføre en skjønnsmessig vurdering av dette ut ifra rollen som både grunneier, forvalter og bevillingsmyndighet.

4.2. Kortversjon av hovedmål, delmål og tiltak

Mål		Tiltak
1.	Sikre forsvarlig forvaltning av alkoholloven.	Automatisk fornyelse av alle salgs- og skjenkebevillinger.
		Utføre vandelsvurdering av alle automatisk fornyede bevillinger.
		Opprette samarbeidsforum med kommune, politi og aktører fra næringen.
2.	Forebygging og tidlig innsats for befolkningen generelt og for spesielt utsatte grupper.	Gjennomføre en kartlegging av rusmiddelbruken blant ungdom i Lier.
		Øke bevisstheten rundt økende andel eldre med rusmiddelproblematikk.
		Inngå ny samarbeidsavtale med Av-og-til for perioden 2024-2028.
		Utruste alle ungdomsskoler med undervisningsopplegg om alkohol.
3.	Yte behovstilpassede tjenester til personer med rusproblematikk.	Etablering av småhus til personer med ROP-lidelser.
		Salg av plasser til 12-trinns behandling til andre kommuner.